

Abstract

Il maletg da la dunna grischuna en l'emprima mesadad dal 20avel tschientaner

La contribuziun analysescha il maletg da la dunna grischuna en l'emprima mesadad dal 20avel tschientaner a maun da las funtaunas da maletgs transmessas. I sa tracta en emprima lingua da las funtaunas da maletgs conservadas en ils archivs publics, cumplettadas cun singuls maletgs dad archivs privats. In studi da quest gener è ina moda nunconvenziunala da s'avischinar al tema, ma ella correspunda tuttavia al temp visual, en il qual nus vivain.

En il center stattan ils maletgs differents da la dunna en la fotografia e sin il placat da reclama, en spezial la dumonda co che l'istorgia dal mintgadi e da las mentalitads sa mussa en quels. Nus avain dumandà quant enavant che l'inscenaziun da la dunna en la reclama e la fotografia stat en correlaziun cun ils svilups da la societad e cun midadas dal mintgadi da la dunna e da la concepziun da sia rolla.

A basa d'ina fotografia interessanta d'in inscunter tranter turists ed indigens – ch'è vegnida fatga enturn il 1915 e che lascha supponer grondas differenzas tranter ils dus munds – avain nus intercurì il maletg da la dunna en la fotografia.

Quai che dat en egl è che la dunna grischuna vegn savens represchentada en in ambient rural. Quellas fotografias che n'èn betg vegnidas fatgas en l'atelier, mussan savens la pura da muntogna, p. ex. cur ch'ella fa fain, fa chaschiel u lavura sin il funs. Mintgatant ha il fotograf era profità da la chaschun per integrar en il maletg ina cuntrada natirala eroica, romantica u almain idillica.

Quasi tuttina savens vegn la dunna fotografada durant ch'ella fa lavurs da tegnairchasa. Da preferenza vegnan preschentadas activitads che pon cuntentar il desideri dal contemplader d'ina vita activa en cuminanza u d'in simpel manaschi puril d'autoprovediment. Las dunnas sin ils maletgs sa deditgeschan savens ad activitads sco producir launa, filar e taisser, far laschiva e far paun. Quai correspunda al maletg tradiziunal da la dunna, gist sco la represchentaziun fitg frequenta da la dunna sco chasarina-consorta-mamma e sia subordinaziun a l'um (ierarchia da las schlattainas). Era las dunnas en costums expriman la brama d'in mund passà intact, betg tangà da las influenzas apparentamain nuschaivlas dal temp modern – ideas ch'il moviment burgais per la protecziun da la patria propagava.

A partir da la mesadad dals onns 1930 cumparan però era dunnas en costums sin placats da reclama: la midada d'orientaziun vers in mund passà chatta accoglientscha era tar il public visà da la reclama turistica, in public che vala sco urban e progressiv.

Fin a quest temp, e surtut ils onns 1920 e 1930, sa drizzava il placat turistic dal Grischun a circuls cleramain progressivs e mussava dunnas vestgidas a moda sportiva e ligera, che passentavan activamain lur temp

liber. L'erotica da las dunnas represchentadas vegniva pli e pli giagliarda e deva damai perditga d'ina morala sexuala midada (almain sco ideal dals umens), ma era d'in sexissem creschint en la reclama. En tut las categorias dals maletgs examinads sa mussa l'ierarchia da las schlattainas, che attribuescha a l'um la rolla activa e dominante ed a la dunna la rolla passiva e submissiva.

Malgrà quai vesain nus danovamain la gronda discrepanza tranter la vita da mintgadi e las mentalitads da las turistas e da las indigenas, sco quai che nus l'avain observà sin il maletg menziunà sura. Alura essan nus ans dumandadas, schebain ins chattass forsa en fotografias privatas dal Grischun in maletg da la dunna pli progressiv. Ed effectivamain datti indizis per quai, per exempel en las fotografias privatas da la famiglia Licht, ch'era però ina famiglia d'architects immigrada da la Germania e che manava ina pensiun ad Arosa.

La basa da funtaunas è memia pitschna per trair conclusiuns definitivas p.ex. davart l'influenza dal turissem sin las cundiziuns da viver da la dunna grischuna. Ella mussa dentant a moda impressiunanta las grondas differenzas tranter las dunnas indigenas che vivan en in ambient rural e las dunnas d'ordaifer che vivan en la citad.

La contribuziun preschenta po dar en furma da survista in'impresiun dal maletg da la dunna grischuna, inscenada en las muntognas. Il studi mussa ina nova moda d'interpretar las funtaunas da maletgs, ma era ils limits dad archivs publics, als quals ins è forsa s'endisà gia memia fitg lavurond cun funtaunas scrittas: il maletg ch'ins sa fa è dependent da las funtaunas da maletgs conservadas.